

Innergården med den glasade tillbyggnad som utgör entré till ambassadörens residens. Ansvarig för ombyggnaden har varit Jan Flank arkitektkontor, Stockholm.

Sveriges ambassad i Vilnius

Vår ambassad i Litauens huvudstad Vilnius finns i ett kvarter med medeltida anor. Byggnaden, som för några år sedan var mycket förfallen, har byggts om och restaurerats till en modern och representativ anläggning för Sveriges utrikesrepresentation.

Svenska ambassaden i Vilnius ligger vid Didziojigatan mitt i den vackra och arkitektoniskt rika stadskärnan, som sedan december 1994 står på Unescos världsarvslista. Alldeles intill finns en av stadens många kyrkor, S:t Mikalajuskyrkan. Rådhuset, en byggnad i klassicistisk stil, ligger också mycket nära.

Ambassadbyggnadens fasad är relativt anspråkslös – den omges av större och mer utsmyckade hus – men har en enkelhet och harmoni som är tilltalande. Byggnadens inre har dessutom många andra kvaliteter. Där finns till exempel medeltida tegelvalv och en intim stensatt innergård.

Husens historia svårläst

Svenska staten köpte huset vid Didziojigatan 1996, efter att först under en kortare tid varit ägare till en annan större fastighet i staden. Didzioji 16 var

mera lämplig trots att byggnaden hade stått tom och ouppvärmad, med fönster- och dörröppningar som gapande hål, i flera år. Den tidigare ägaren hade i mitten av 1980-talet påbörjat en hårdhänt ombyggnad som aldrig färdigställdes. Därför såg fastigheten mycket skamfilad ut och många av de historiska spåren gick inte längre att avläsa. Innerväggar var rivna, dörrar och fönsterbågar saknades helt och inte ens de ursprungliga bjälklagen mellan våningarna fanns kvar.

Det vi i dag ser som en sammanhängande byggnad har från början bestått av flera olika hus med gemensam gård och portgång från gatan. År 1567 nämns fastigheten för första gången i Vilnius stadsarkiv, då som två skilda bostadshus mot gatan. Det finns också belägg för att en fristående byggnad med välvda källarum fanns längre in på tomten. Den byggnaden utgör i dag ambassadens äldsta delar och tegelvalven finns kvar. Under det halva millenniet som passerat förändrades byggnaderna successivt. De brann flera gånger, byggdes till, reparerades och förbättrades.

Såväl litauiska myndigheter som Statens fastighetsverk var överens om att bevara så mycket som möjligt av byggnadens historiska kärna och åter skapa det som saknades i historiserande stil. Man beslutade sig för att stänga igen de stora butiksfönstren och återge fasaden mot gatan sin 1800-talskaraktär med symmetriskt placerade fönster i bottenvåningen. Samtliga fönsterbågar och

Ovan: Kansliet har inretts av inredningsarkitekt Eva Herdén. Rummen har fått ljusa och mörka kontrasterande färger.

Under: Matsalens försalong med gobeläng av Elisabeth Oscarsson och fåtöljer av Mats Thesélius.

dörrar har nytillverkats efter förebilder från liknande byggnader i Vilnius.

Slutet men öppet

Ambassadens fasad är slätputsad precis som tidigare, och infärgad med ljus ockragul kalkfärg. Inomhus är väggarna oftast målade men på sina ställen helt obehandlade där gamla, orörda murverk funnits att visa. Av de tidigare golven fanns inga spår och man har vid iordningställandet valt att i första hand använda baltiska golvmaterial som estnisk kalksten och litauisk ek.

Portvalvet är fortfarande huvudentré till hela fastigheten. En vacker grind, nytillverkad i litauiskt smide, markerar säkerhetsgränsen, men visar samtidigt med symbolisk öppenhet att fastigheten har en gård och inre utrymmen. Inga parkeringsplatser har tillåtits här. I stället har gården stensatts och en tärpil planterats, ett vanligt vårdträd i Litauen. Efterhand kommer fler växter att få gården att grönska. På så sätt blir den en tillgång, en möjlig plats för fester eller vila.

Den högra gårdsflygeln fick delvis tas ned eftersom grunden behövde förstärkas. Arbetet var komplicerat, men byggnaden kunde sedan återställas till sitt tidigare utseende. De fåtaliga tilllägg fastigheten fått genom renoveringen syns från gårdssidan. Bland annat gör ett antal takkupor det möjligt att använda vindsvåningarna som kontor. Dessutom har en tillbyggnad i glas med enkelt plåttak lagts framför fasaden i gårdens fond. Den möjliggör passage mellan de två sidobyggnaderna och skapar också en tydlig entré till ambassadörens residens.

Källarium med stjärnvalv

De äldsta byggnadsdelarna finner man i det inre gårdshuset. Här finns ett par valvslagna källarium med medeltida tegel- och gråstensmurar och i entréplanet ett originellt rum med ett rekonstruerat stjärnvalv i tegel. Även dörröppningen till detta rum har valv i gotisk stil. Rummet har inga fönster men i alla fyra väggar finns nischer som sannolikt använts för någon slags ljusanordningar. I dag fungerar det gotiska rummet som representationsvåningens bibliotek.

I väggarnas nischer finns svensk keramik i form av skålar och figurer. På

Till vänster: Matsalen har möblerats med ett slagbord i oljad al och mörkt blå stolar med enkel linneklädsel.

Under: Representationsvåningens bibliotek med sitt gotiska stjärnvalv.

golvet samlar en stor orientalisk matta sittgruppen men lämnar ändå mycket av det vackra stengolvet synligt.

Svensk inredning

Byggnaden innehåller i dag svenska ambassadens kansli, ambassadörens bostad och representationsvåningen. Medan själva byggnaden berättar om lokal byggnadstradition, så får dess interiörer med den väl valda inredningen förmedla något av svensk tradition och svenskt konsthantverk. Både möbler och textilier är till allra största delen utformade och tillverkade i Sverige. Det rikliga urvalet av ny och äldre konst är också svenskt – vilket är en princip vid inredning av ambassader.

I gatuhuset, den byggnad besökaren först möter, ligger kansliet. Inredningen består till stor del av en ny kontorsmöbel designad av den svenske formgivaren Åke Axelsson. Den är tidlös och gedigen och utförd helt i naturell björk. Som kontrast till de ljusa möblerna har svarta sittmöbler valts och mattorna har fått unika färgsättningar.

Nätta proportioner

Representationsvåningens rum är sinsemellan mycket olika. Den nya, glasade entrén med sitt kalkstensgolv är ett vackert rum i sig som inte kräver mycket möbler. Matsalens lilla försalong domineras av en gobeläng av konstnärinnan Elisabet Oscarsson, specialbeställd för byggnaden av Statens Konstråd, samt Mats Theselius fätöljer.

Matsalens låga takhöjd fick inredningsarkitekten Maj-Britt Stadler att associera till en liten svensk herrgårdsmatsal från 1700-talet. Därför möblerades den med slagbord i oljad al. Bordet kan lätt anpassas för stora eller små sällskap. Till bordet hör mörkt blå stolar med enkel linneklädsel. Efter middagen kan gästerna dra sig tillbaka till salongen eller biblioteket. Den förra är ett långsmalt rum, möblerat med bekväma sittmöbler. En modern variant av kristallkrona, med specialgjorda prismor från Kosta Boda, kontrasterar mot de mera traditionella sittgrupperna. Såväl matsalen som salongen har glasdörrar som kan öppnas ut mot innergården. ■

*Christine Gustavsson;
frilansjournalist*